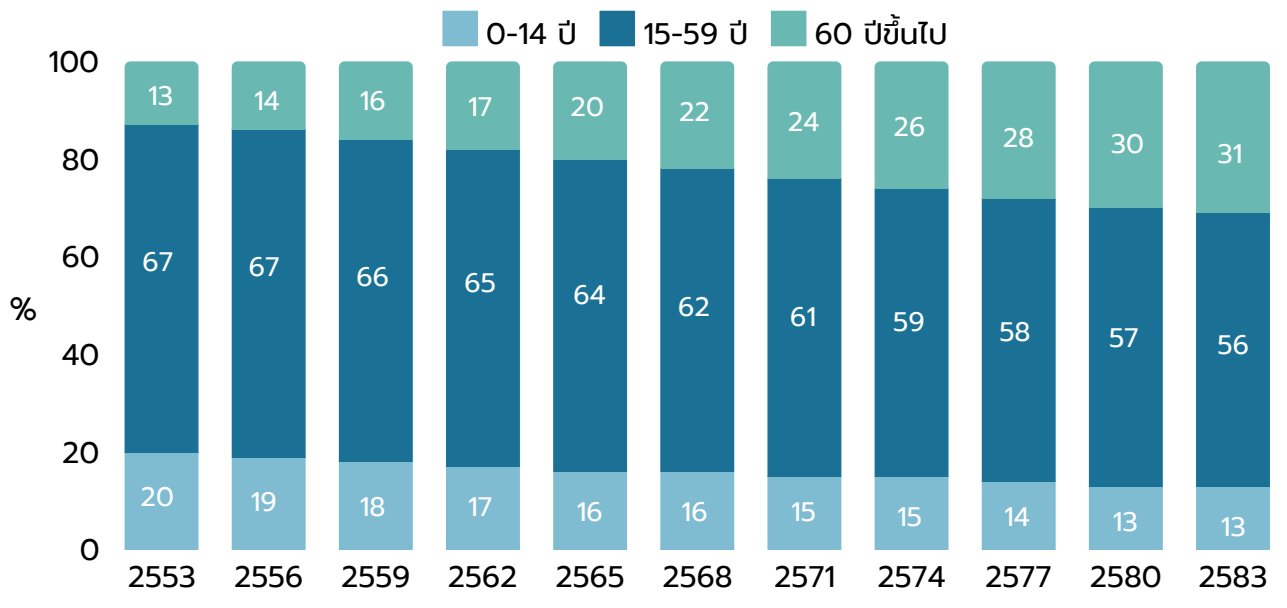

ช่องว่างทางดิจิทัล เมื่อไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย

ไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย

หลายประเทศเผชิญกับการเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ปัจจัยหลักมาจากคนอายุยืนยาวขึ้น ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่ปัจจุบันได้เข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) โดยมีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ และหากอ้างอิงตามโครงสร้างประชากรของประเทศ คาดการณ์ว่า ในอีก 10 ปีข้างหน้าประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) คือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 28% ของประชากรทั้งประเทศ

สัดส่วนประชากรไทยแต่ละช่วงวัย

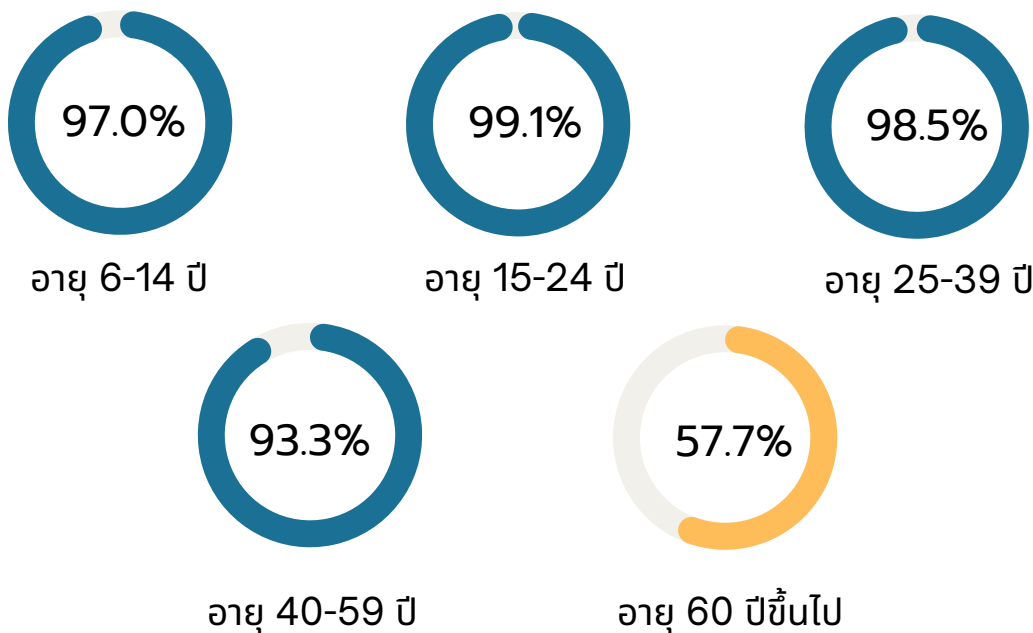
ที่มา: รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง)
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้สูงอายุไทยยังใช้อินเทอร์เน็ตน้อย

เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็ก คนทำงาน หรือแม้แต่ผู้สูงอายุ อย่างพ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา หรือญาติผู้ใหญ่ของใครหลายคนที่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การติดตามข่าวสารและความบันเทิงผ่าน Social Media การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน อย่าง Shopee Lazada การใช้ Line เพื่อสนทนากับเพื่อนหรือลูกหลาน เป็นต้น

แต่รู้หรือไม่ว่า ยังมีคนสูงอายุจำนวนมากที่ประสบปัญหาก้าวตามเทคโนโลยีไม่ทัน ไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้ได้ โดยจากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 พบว่า มีผู้สูงอายุเพียง 57.7% ที่ใช้อินเทอร์เน็ต ขณะที่คนกลุ่มอายุอื่น ๆ มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 90% จนเกิดเป็นช่องว่างทางดิจิทัล ระหว่างผู้สูงอายุกับกลุ่มอื่น ๆ

ร้อยละของประชากรไทยที่ใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละช่วงวัย

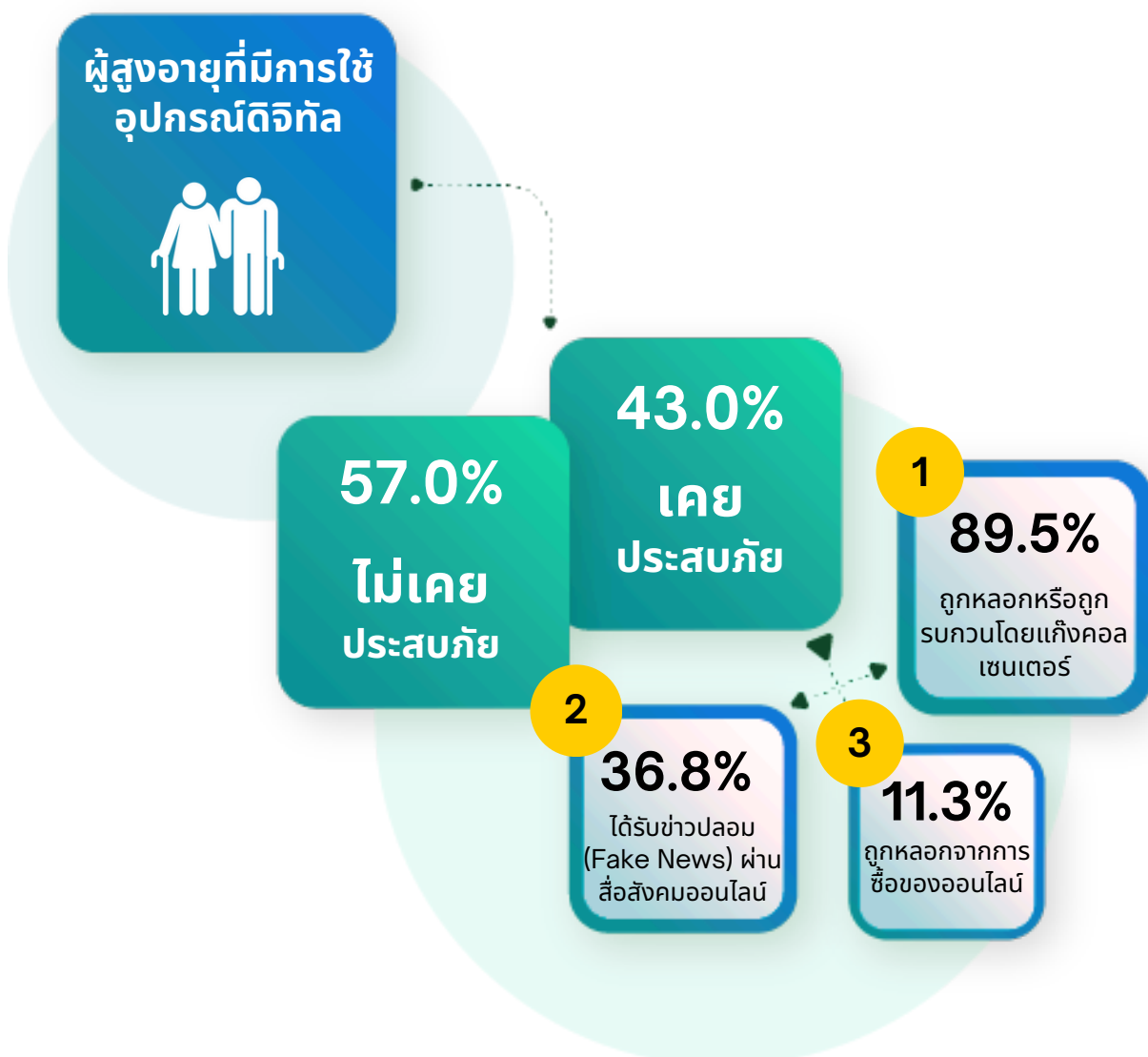
ที่มา: การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ช่องว่างทางดิจิทัล

“ช่องว่างทางดิจิทัล” เป็นคำที่ใช้แสดงถึงช่องว่างระหว่างกลุ่มคนที่สามารถได้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล กับกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะป็นโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ หรือไม่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทำให้เสียเปรียบคนกลุ่มแรก โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่างผู้สูงอายุ ที่มีเผชิญปัญหาที่ซับซ้อนมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องด้วยข้อจำกัดทางกายภาพ

สภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมถอยตามกาลเวลา บางท่านอาจมีปัญหาด้านสายตา การได้ยินที่อาจเป็นอุปสรรคในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล หรือข้อจำกัดของช่วงวัยที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และปรับตัวอย่างหนัก ทำให้ผู้สูงอายุบางท่านอาจไม่มีความรู้ หรือทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล รวมไปถึงข้อจำกัดทางด้านทัศนคติที่ผู้สูงอายุบางท่านอาจมีทัศนคติที่ต่อต้านเทคโนโลยีดิจิทัล รู้สึกกลัวหรือ กังวลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากทุกวันนี้ เราจะได้ยินข่าวการถูกมิจฉาชีพหลอกลวงเอาเงินทางออนไลน์ด้วยวิธีที่แนบเนียนส่งผลให้มีผู้ตกเป็นเหยื่อจำนวนมาก โดยจากข้อมูลสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 ไตรมาส 2 ระบุว่า ผู้สูงอายุที่มีการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลกว่า 43% เคยประสบภัยจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ซึ่งส่วนใหญ่ถูกหลอกหรือถูกรบกวนโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์มากที่สุดถึง 89.5%

Top 3 การประสบภัยจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)

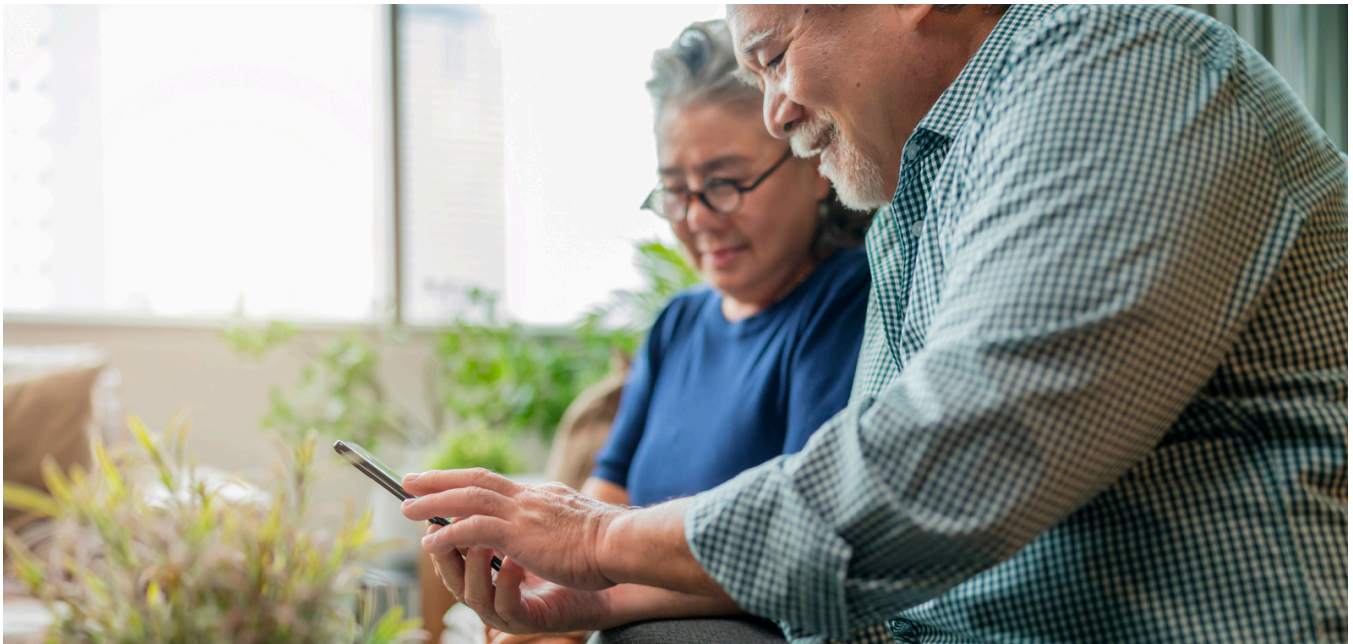
หมายเหตุ: 1/ อุปกรณ์ดิจิทัล หมายถึง โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (PC/Desktop) คอมพิวเตอร์พาวเวอร์ (Notebook/Laptop, Netbook) คอมพิวเตอร์พกพาขนาดกลาง (Tablet)

2/ ตอบได้หลายข้อ

ที่มา: การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 ไตรมาส 2 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ลดช่องว่างทางดิจิทัล ช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านอื่นด้วย

การลด ช่องว่างทางดิจิทัล ของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ภาครัฐเน้นขับเคลื่อนนโยบาย รวมถึงการปรับเปลี่ยนของระบบ สิทธิและสวัสดิการ การรักษาพยาบาล ตลอดจนการรับบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็น ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของ Digital Transformation นั้นหมายความว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัล ขาดความรู้ด้านการใช้งาน จะไม่สามารถเข้าถึง ข่าวสาร หรือรับบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของรัฐได้ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ๆ ตามมา

ด้วยเหตุนี้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรร่วมมือกันในการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้สูงอายุเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด ในอีก 10 ปีข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ทั้งในแง่ของความครอบคลุมทั่วถึง คุณภาพของเครือข่ายและราคาที่เหมาะสม การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะโดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ซึ่งนอกจากความรู้เกี่ยวกับทักษะวิธีการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลแล้ว การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภัยออนไลน์ ให้กับผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทราบถึง ความเสี่ยงจากการใช้งานบนโลกออนไลน์ พร้อมทั้งวิธีการป้องกันภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น หรือ การพัฒนา Platform Digital เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งมีส่วนช่วยในการลดข้อจำกัด ทางกายภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีสั่งการด้วยเสียง (Voice Command) การใช้ Assistive Technology ช่วยอ่านออกเสียงเนื้อหาที่ปรากฏบนหน้าจอ การใช้เทคโนโลยีแปลงข้อความให้เป็น เสียงพูดตามผลลัพธ์ต่าง ๆ (Text-to-Speech หรือ Speech-to-Text) เป็นต้น รวมถึงการสร้าง แรงจูงใจด้วยสิทธิประโยชน์และสวัสดิการรัฐ เพื่อให้ช่องว่างทางดิจิทัลของผู้สูงอายุลดลง

ข้อมูลเพิ่มเติม
www.nso.go.th

สำนักงานสกสค.แห่งชาติ